Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tiende Afdeling)

15. maj 2025 *

»Præjudiciel forelæggelse – socialpolitik – direktiv 79/7/EØF – ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring – artikel 4, stk. 1 og 2 – artikel 7, stk. 1 – national lovgivning, der fastsætter et pensionstillæg til kvinder, som oppebærer en bidragsbaseret alderspension og har fået et eller flere biologiske eller adopterede børn – muligheden for at tildele mænd dette tillæg undergivet en række supplerende betingelser – direkte forskelsbehandling på grund af køn – artikel 23 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – foranstaltninger om positiv særbehandling«

I de forenede sager C-623/23 [Melbán] [i] og C-626/23 [Sergamo] [i],

angående to anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, hvoraf den første er indgivet af Juzgado de lo Social no 3 de Pamplona (domstol nr. 3 i arbejds- og socialretlige sager i Pamplona, Spanien) og den anden er indgivet af Tribunal Superior de Justicia de Madrid (øverste regionale domstol i Madrid, Spanien), ved afgørelser af 21. september 2023 og af 13. september 2023, indgået til Domstolen henholdsvis den 6. oktober 2023 og den 12. oktober 2023, i sagerne

UV (C-623/23),

XXX (C-626/23)

mod

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

procesdeltagere:

OP (C-623/23),

Ministerio Fiscal (C-623/23),

har

DOMSTOLEN (Tiende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, D. Gratsias, og dommerne E. Regan og B. Smulders (refererende dommer),

* Processprog: spansk.

[i] Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

generaladvokat: R. Norkus,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) ved letrados A. Álvarez Moreno og A.R. Trillo García,

– den spanske regering ved M. Morales Puerta, som befuldmægtiget,

– Europa-Kommissionen ved I. Galindo Martín og E. Schmidt, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring (EFT 1979, L 6, s. 24) og af artikel 20, 21 og 23 og artikel 34, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).

2 Disse anmodninger er blevet indgivet i forbindelse med to tvister mellem dels UV (sag C-623/23), der er fader til to børn, dels XXX (sag C-626/23), der er fader til tre børn, og Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (det nationale institut for social sikring, Spanien) vedrørende sidstnævntes afslag på at tildele disse fædre et pensionstillæg (herefter »det omhandlede pensionstillæg«), der er fastsat i national ret til fordel for kvinder og mænd, der har fået et eller flere børn, men hvis tildeling til mænd er undergivet en række supplerende betingelser.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Følgende fremgår af artikel 1 i direktiv 79/7:

»Dette direktiv tilsigter gradvis gennemførelse for så vidt angår den i artikel 3 omhandlede sociale sikring og anden social beskyttelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring, i det følgende benævnt »princippet om ligebehandling«.«

4 Dette direktivs artikel 2 fastsætter følgende:

»Dette direktiv finder anvendelse på den erhvervsaktive befolkning, herunder selvstændige erhvervsdrivende, arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, der midlertidigt er uden arbejde

på grund af sygdom, ulykke eller ufrivillig arbejdsløshed, og personer, der søger arbejde, samt på arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, der er fratrådt med alderdoms- eller invalidepension.«

5 Det nævnte direktivs artikel 3, stk. 1, bestemmer følgende:

»Dette direktiv finder anvendelse:

a) på lovbestemte ordninger, der sikrer beskyttelse mod følgende risici:

– sygdom,

– invaliditet,

– alderdom,

– arbejdsulykker og erhvervssygdomme,

– arbejdsløshed;

[...]«

6 Samme direktivs artikel 4 har følgende affattelse:

»1. Princippet om ligebehandling indebærer, at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, under henvisning særlig til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, især for så vidt angår:

– anvendelsesområdet for ordningerne samt betingelserne for adgang til disse,

– bidragspligt og beregning af bidrag,

– beregningen af ydelserne, herunder ægtefælle- eller forsørgertillæg, og betingelserne for varigheden og bevarelsen af retten til ydelserne.

2. Princippet om ligebehandling er ikke til hinder for bestemmelser om beskyttelse af kvinder i forbindelse med moderskab.«

7 Artikel 7 i direktiv 79/7 har følgende ordlyd:

»1. Dette direktiv er ikke til hinder for, at medlemsstaterne kan undtage følgende fra direktivets anvendelsesområde:

[...]

b) fordele med hensyn til aldersforsikring til personer, som har opdraget børn; erhvervelse af ret til ydelser efter perioder, hvor beskæftigelsen har været afbrudt som følge af børneopdragelse;

[...]

2. Medlemsstaterne foretager regelmæssigt en undersøgelse af de områder, der er undtaget i henhold til stk. 1, med henblik på at efterprøve, om det under hensyn til den sociale udvikling på et område er berettiget at opretholde de pågældende undtagelser.«

Spansk ret

8 Artikel 60 i Ley General de la Seguridad Social (den almindelige lov om social sikring), der blev godkendt ved Real Decreto Legislativo 8/2015 (kongeligt lovdekret nr. 8/2015) af 30. oktober 2015 (BOE nr. 261 af 31.10.2015, s. 103291) (herefter »den tidligere sociale sikringslov«), havde overskriften »Moderskabstillæg til de bidragsbaserede pensioner i den sociale sikringsordning« og bestemte følgende i stk. 1:

»Kvinder, som har fået biologiske eller adopterede børn, og som i henhold til en hvilken som helst ordning under den sociale sikringsordning modtager ydelser inden for rammerne af bidragsbaseret alderspension, enkepension eller pension ved varig uarbejdsdygtighed, har ret til et pensionstillæg for deres demografiske bidrag til den sociale sikringsordning.

Dette tillæg, som i enhver henseende har retlig karakter af en bidragsbaseret offentlig pension, består af et beløb svarende til det resultat, der fremkommer ved at multiplicere den oprindelige størrelse af de nævnte pensioner med en bestemt procentsats, som fastsættes på grundlag af antal børn ud fra følgende skala:

a) ved to børn: 5%

b) ved tre børn: 10%

c) ved fire børn eller derover: 15%.

[...]«

9 Efter vedtagelsen af Real Decreto-Ley 3/2021, por el que se adoptan medidas para la reducción de la brecha de género y otras materias en los ámbitos de la Seguridad Social y económico (kongeligt lovdekret nr. 3/2021 om vedtagelse af foranstaltninger til mindskelse af kønsbestemte forskelle og om andre områder inden for social sikring og økonomi) af 2. februar 2021 (BOE nr. 29 af 3.2.2021, s. 12268) (herefter »kongeligt lovdekret nr. 3/2021«) blev den tidligere sociale sikringslov ændret (herefter »den ændrede sociale sikringslov«). Artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov med overskriften »Tillæg til bidragsbaserede pensioner med henblik på at mindske kønsbestemte forskelle« bestemmer følgende:

»1. Kvinder, der har fået et eller flere børn, og som modtager bidragsbaseret alderspension, pension ved varig uarbejdsdygtighed eller enkepension, har ret til et tillæg for hvert barn på grund af den indvirkning, som de kønsbestemte forskelle generelt har på størrelsen af de bidragsbaserede sociale sikringspensioner, der udbetales til kvinder. Retten til tillægget for hvert barn tildeles eller opretholdes i forhold til kvinden, såfremt den anden forælder ikke anmoder om og tildeles tillægget, og hvis denne anden forælder også er kvinde, tildeles tillægget den forælder, der modtager den laveste offentlige pension.

For at mænd kan være berettiget til tillægget, skal en af følgende betingelser være opfyldt:

a) Den pågældende har i forhold til fælles børn ret til enkepension som følge af den anden forælders død, forudsat at et af disse børn har ret til børnepension.

b) Den pågældende har ret til bidragsbaseret alderspension eller pension ved varig uarbejdsdygtighed og skal have afbrudt sin erhvervsmæssige karriere eller have fået den afbrudt eller berørt i forbindelse med fødsel eller adoption på følgende betingelser:
   1) For børn, der er født eller adopteret indtil den 31. december 1994, må vedkommende ikke have betalt bidrag i mere end 120 dage mellem 9 måneder forud for fødslen og 3 år efter fødslen eller, i tilfælde af adoption, mellem datoen for retsafgørelsen om adoption og de 3 følgende år, forudsat at summen af de anerkendte pensionsbeløb er lavere end summen af de pensioner, som kvinden har ret til.
   2) For børn, der er født eller adopteret fra og med den 1. januar 1995, skal summen af bidragsgrundlagene for de 24 måneder efter måneden for fødslen eller for retsafgørelsen om adoption være mere end 15% lavere end summen af bidragsgrundlagene for de umiddelbart forudgående 24 måneder, forudsat at summen af de anerkendte pensionsbeløb er lavere end summen af de pensioner, som kvinden har ret til.

      [...]
   3) Hvis begge forældre er mænd, og begge opfylder de ovennævnte betingelser, tildeles tillægget den, der oppebærer den laveste offentlige pension.

[...]

2. Tildeling af tillægget til den anden forælder medfører bortfald af det tillæg, der allerede er blevet tildelt den første forælder, og har økonomiske virkninger på den første dag i den måned, der følger efter måneden for afgørelsen [...].

Inden der træffes afgørelse om tildeling af retten til den anden forælder, høres den forælder, der oppebærer tillægget.

3. Dette tillæg har i enhver henseende retlig karakter af en bidragsbaseret offentlig pension.

Størrelsen af tillægget pr. barn fastsættes i den tilsvarende statslige finanslov. Det beløb, der skal udbetales, er begrænset til fire gange det månedlige beløb, der fastsættes pr. barn, og forhøjes ved begyndelsen af hvert år med den samme procentsats som den, der er fastsat i den tilsvarende statslige finanslov for bidragsbaserede pensioner.«

10 Den 37. tillægsbestemmelse til den ændrede sociale sikringslov, der har overskriften »Tidsmæssig udstrækning af tillægget til de bidragsbaserede pensioner med henblik på at mindske kønsbestemte forskelle«, har følgende ordlyd:

»1. Retten til det tillæg til de bidragsbaserede pensioner, som tager sigte på at mindske kønsbestemte forskelle, og som er fastsat i artikel 60, opretholdes, så længe forskellen mellem mænds og kvinders alderspensioner, der er erhvervet i det foregående år, overstiger 5%.

2. I denne lov forstås ved forskellen mellem mænds og kvinders alderspensioner den procentdel, der svarer til forskellen mellem gennemsnitsbeløbet for de bidragsbaserede alderspensioner, som mænd og kvinder har erhvervet i løbet af et år.

3. For at sikre, at den korrigerende foranstaltning, der er indført for at mindske forskellen mellem mænds og kvinders pensioner, er hensigtsmæssig, skal den spanske regering som led i den sociale dialog hvert femte år foretage en regelmæssig evaluering af virkningerne af denne foranstaltning.

4. Når de kønsbestemte forskelle i en periode på et år er mindre end 5%, forelægger regeringen et lovforslag om ophævelse af artikel 60 for [Cortes Generales (det spanske parlament)] efter høring af arbejdsmarkedets parter.«

11 Den 33. overgangsbestemmelse til den ændrede sociale sikringslov, der har overskriften »Midlertidig opretholdelse af moderskabstillægget til de bidragsbaserede pensioner i den sociale sikringsordning«, bestemmer følgende:

»Personer, som på tidspunktet for ikrafttrædelsen af den i artikel 60 omhandlede ændring oppebar moderskabstillægget for det demografiske bidrag, fortsætter med at oppebære dette tillæg.

Oppebærelsen af dette moderskabstillæg er uforenelig med tillægget til de bidragsbaserede pensioner med henblik på at mindske kønsbestemte forskelle, der ville skulle betales, som følge af tildelingen af en ny offentlig pension, idet de berørte personer kan vælge det ene eller det andet tillæg.

Hvis den anden forælder til et af de børn, der har givet ret til moderskabstillægget for det demografiske bidrag, ansøger om tillægget til de bidragsbaserede pensioner med henblik på at mindske kønsbestemte forskelle og har ret til at oppebære dette i henhold til denne lovs artikel 60 [...], trækkes det månedlige beløb, der tildeles den pågældende, fra det modtagne moderskabstillæg [...].«

12 Artikel 3 i Ley Orgánica 3/2007 para la igualdad efectiva de mujeres y hombres (organisk lov nr. 3/2007 om reel ligestilling mellem kvinder og mænd) af 22. marts 2007 (BOE nr. 71 af 23.3.2007, s. 12611) er affattet således:

»Princippet om ligebehandling af kvinder og mænd indebærer, at der ikke må ske nogen form for kønsbetinget forskelsbehandling, navnlig ikke i forbindelse med moderskab, påtagelse af familieforpligtelser og civilstand.«

13 Denne lovs artikel 11, stk. 1, fastsætter følgende:

»For at gøre den forfatningsmæssige ret til ligestilling effektiv vedtager de offentlige myndigheder specifikke foranstaltninger til fordel for kvinder for at afhjælpe åbenlyse situationer med faktisk ulighed i forhold til mænd. Disse foranstaltninger, der finder anvendelse, så længe disse situationer varer ved, skal i hvert enkelt tilfælde være rimelige og forholdsmæssige, henset til det forfulgte formål.«

Tvisterne i hovedsagerne, de præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

Sag C-623/23

14 UV, der er fader til to børn, blev af INSS tildelt en alderspension på et månedligt bruttobeløb på 1 637,08 EUR med virkning fra den 1. juli 2021.

15 Den 16. juni 2022 ansøgte UV INSS om fra den 1. juli 2021 at modtage det pensionstillæg, som tager sigte på at mindske kønsbestemte forskelle, og som er fastsat i artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov.

16 Ved afgørelse af 14. november 2022 afslog INSS denne ansøgning, idet dette institut fandt, at UV ikke opfyldte de betingelser, der er fastsat i denne artikel 60.

17 Ved afgørelse af 22. december 2022, der havde virkning fra den 10. december 2022, tildelte INSS desuden moderen til de to omhandlede børn en førtidspension på et månedligt bruttobeløb på 2 790,99 EUR, der blev forhøjet med det omhandlede pensionstillæg med et beløb på 56 EUR pr. måned.

18 UV har anlagt sag til prøvelse af afgørelsen af 14. november 2022 ved Juzgado de lo Social no 3 de Pamplona (domstol nr. 3 i arbejds- og socialretlige sager i Pamplona, Spanien), som er den forelæggende ret i sag C-623/23, idet han har gjort gældende, at artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov er i strid med direktiv 79/7, for så vidt som den indebærer en forskelsbehandling på grundlag af køn.

19 INSS har anført, at Domstolen ved dom af 12. december 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) (C-450/18, EU:C:2019:1075), fastslog, at artikel 60 i den tidligere sociale sikringslov var diskriminerende, og dette institut er af den opfattelse, at denne artikel 60, som blev ændret for at tage hensyn til denne dom, nu er i overensstemmelse med kravene i direktiv 79/7.

20 Den forelæggende ret har indledningsvis bemærket, at det omhandlede pensionstillæg lægges til det alderspensionsbeløb, der beregnes på grundlag af de bidrag, der er indbetalt i løbet af arbejdslivet, og at dette tillæg er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 79/7, eftersom det indgår i en lovbestemt ordning til beskyttelse mod en af de risici, der er opregnet i dette direktivs artikel 3, stk. 1.

21 Den forelæggende ret har endvidere anført, at selv om UV faktisk har varetaget pasningen af sine to børn, har INSS afslået ansøgningen om tildeling af det omhandlede pensionstillæg med den begrundelse, at UV's manglende bidrag til den sociale sikringsordning ikke har nået den minimumsperiode, der er fastsat for mænd i artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov, idet UV nemlig ikke ophørte med at betale bidrag i mere end 120 dage mellem de 9 måneder forud for fødslen og de 3 år, der fulgte efter fødslen.

22 Den forelæggende ret er derfor af den opfattelse, at den er forpligtet til at træffe afgørelse om, hvorvidt denne artikel 60 indfører en forskelsbehandling på grundlag af køn, der er i strid med direktiv 79/7, og den har anført, at der ikke er nogen tvivl om, at denne artikel 60, henset til dette direktivs artikel 4, stk. 1, behandler mænd mindre gunstigt end kvinder, idet kvinder, der modtager alderspension og har fået et eller flere børn, automatisk indrømmes ret til det omhandlede pensionstillæg, hvorimod mænd, der befinder sig i en sammenlignelig situation, skal opfylde en række supplerende betingelser vedrørende bl.a. en faktisk afbrydelse af deres karriere og af deres bidrag til den sociale sikringsordning.

23 I første omgang nærer den forelæggende ret imidlertid tvivl om, hvorvidt en sådan forskelsbehandling på grundlag af køn kan begrundes med den velkendte omstændighed, at børneopdragelsen i Spanien i overvejende grad varetages af kvinderne, hvilket følger af en historisk og strukturel diskriminering af kvinderne og har en skadelig indvirkning på deres

erhvervsmæssige karriere og følgelig på deres bidrag til den sociale sikringsordning. Det omhandlede pensionstillæg, der er fastsat i artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov, tilsigter således at kompensere for et tab, som kvinderne lider i løbet af deres karriere, således som det fremgår af bemærkningerne til kongeligt lovdekret nr. 3/2021.

24 Ikke desto mindre tilkommer dette tillæg uden forskel alle kvinder, der har fået børn, uanset om de faktisk har varetaget opdragelsen af deres børn, og uanset størrelsen af deres pension, som kan være højere end den gennemsnitlige pension eller endog svare til det maksimale pensionsbeløb, der anerkendes i Spanien. Ifølge den forelæggende ret fremgår det således ikke, at denne foranstaltning reelt er egnet til at opfylde formålet om at mindske kønsbestemte forskelle i henseende til alderspensioner.

25 Under disse omstændigheder ønsker den forelæggende ret navnlig oplyst, om tildelingen af det omhandlede pensionstillæg, henset til, at der foreligger en sådan forskel, kan anses for at være en foranstaltning om positiv særbehandling af kvinder.

26 I denne henseende har den forelæggende ret henvist til muligheden for, at den foranstaltning, der er fastsat i artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov, kan være omfattet af de foranstaltninger, der er tilladt i henhold til artikel 157, stk. 4, TEUF, navnlig i betragtning af dom af 12. december 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) (C-450/18, EU:C:2019:1075), som synes at udelukke dette.

27 Den forelæggende ret udelukker imidlertid ikke, at det – henset til det formål, der forfølges med artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov, som består i at kompensere for de økonomiske konsekvenser af kvindernes situation på arbejdsmarkedet, der følger af, at de historisk set har haft en hovedrolle i børneopdragelsen – kan lægges til grund, at mænd reelt ikke befinder sig i den samme situation som kvinder, hvilket følgelig udelukker, at der foreligger en diskriminering af dem.

28 Den forelæggende ret er i øvrigt af den opfattelse, at det omhandlede pensionstillæg, der er fastsat i denne artikel 60, ikke er knyttet til den særlige beskyttelse af kvinder i forbindelse med graviditet, fødsel eller moderskab, hvorfor det ikke synes at være omfattet af undtagelsen i artikel 4, stk. 2, i direktiv 79/7. Det samme gør sig gældende for så vidt angår undtagelsen i dette direktivs artikel 7, stk. 1, litra b), idet tildelingen af dette tillæg til kvinder netop ikke er betinget af, at de har opdraget deres børn.

29 I anden omgang og for det tilfælde, at artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov ikke er i overensstemmelse med ligebehandlingsprincippet, ønsker den forelæggende ret oplyst, hvad konsekvenserne vil være af konstateringen af en sådan manglende overensstemmelse i forhold til denne artikel 60, der fastsætter, at det omhandlede pensionstillæg kun kan tildeles en enkelt forælder, nemlig den, hvis bidragsbaserede alderspension er lavest.

30 I det foreliggende tilfælde er moderen til de to berørte børn allerede blevet tildelt det pågældende tillæg. INSS har derfor anført, at såfremt det i medfør af direktiv 79/7 fastslås, at der foreligger forskelsbehandling på grundlag af køn, må tildelingen af det omhandlede pensionstillæg til faderen medføre, at udbetalingen af dette tillæg, der hidtil er blevet udbetalt til moderen, ophører, fordi hendes bidragsbaserede alderspension er højere end faderens pension.

31 Den forelæggende ret – som har præciseret, at moderen er blevet indkaldt til at give møde som intervenient, selv om hun ikke har været til stede under retssagen – er imidlertid af den opfattelse, at den omstændighed, at dette tillæg kun tildeles den pensionist, der modtager den laveste pension, kan fratage konstateringen af, at der foreligger diskriminering, enhver effektiv virkning i det tilfælde, hvor den højeste alderspension er den, som faderen modtager. Den forelæggende ret er desuden af den opfattelse, at artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov udtrykkeligt fastsætter, at det omhandlede tillæg kun kan udbetales til en af de to forældre, såfremt begge forældre opfylder de lovbestemte betingelser for at opnå tillægget, således at denne bestemmelse i denne artikel 60 ikke bør finde anvendelse, når det omhandlede pensionstillæg tildeles faderen, der ikke opfylder de betingelser, der er fastsat i en national regel, som indfører en forskelsbehandling på grundlag af køn.

32 På denne baggrund har Juzgado de lo Social no 3 de Pamplona (domstol nr. 3 i arbejds- og socialretlige sager i Pamplona) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal [direktiv 79/7] fortolkes således, at en national ordning som den ved artikel 60 i [den ændrede sociale sikringslov] fastsatte er i strid med princippet om ligebehandling, der forbyder enhver forskelsbehandling på grundlag af køn, som foreskrevet i [dette direktivs] artikel 1 og 4, for så vidt som denne ordning under overskriften »Tillæg til bidragsbaserede pensioner med henblik på at mindske [kønsbestemte forskelle]« anerkender retten til et tillæg til de bidragsbaserede alderspensioner og varige invalidepensioner for kvinder, der har haft biologiske eller adopterede børn, og som modtager sådanne pensioner, uden yderligere krav og uanset størrelsen af deres pensioner, mens mænd i en tilsvarende situation ikke anerkendes tillægget på samme vilkår, eftersom deres adgang til tillægget til de bidragsbaserede alderspensioner og varige invalidepensioner er betinget af, at der har været bestemte perioder uden indbetaling af bidrag eller med nedsat bidrag i tiden efter børnenes fødsel eller adoption, og navnlig i tilfælde af børn født eller adopteret inden den 31. december 1994, at der har været mere end 120 dage uden bidrag i tidsrummet fra [9] måneder før fødslen til [3] år efter denne dato eller – i tilfælde af adoption – i tidsrummet fra datoen for den retsafgørelse, hvorved adoptionen godkendes, til [3] år efter denne dato, forudsat at summen af de anerkendte pensionsbeløb er lavere end summen af de pensioner, der ville tilkomme kvinden, og i tilfælde af børn født eller adopteret efter [den] 1. januar 1995, at summen af bidragsgrundlaget for de 24 måneder, der følger efter fødselsmåneden eller måneden for den retsafgørelse, hvorved adoptionen godkendes, er mere end 15% lavere end summen af de 24 umiddelbart forudgående måneder, forudsat at summen af de anerkendte pensionsbeløb er lavere end summen af de pensioner, der ville tilkomme kvinden?

2) Indebærer [direktiv 79/7], at tillægget til alderspension, henset til den forskelsbehandling, der følger af udelukkelsen af den mandlige pensionist, skal tildeles denne, på trods af at det i artikel 60 i [den ændrede sociale sikringslov] bestemmes, at tillægget kun kan anerkendes for én af forældrene, samtidig med at anerkendelsen af tillægget for den mandlige pensionist ikke på grundlag af Domstolens dom og den nationale lovgivnings uforenelighed med [direktiv 79/7] må indebære et bortfald af det tillæg, som den kvindelige pensionist har fået anerkendt, som følge af at hun opfylder de retlige krav om at være mor til et eller flere børn?«

Sag C-626/23

33 Ved afgørelse truffet af INSS, som blev meddelt XXX den 6. april 2022, blev XXX, der er fader til tre børn, tildelt en alderspension med virkning fra den 11. januar 2022.

34 XXX var af den opfattelse, at størrelsen af denne pension var blevet beregnet fejlagtigt, og at dette beløb ligeledes skulle omfatte det omhandlede pensionstillæg, og han indgav derfor en klage over denne afgørelse til INSS.

35 Da denne klage ikke blev besvaret, anlagde XXX den 16. september 2022 sag ved Juzgado de lo Social no 4 de Madrid (domstol nr. 4 i arbejds- og socialretlige sager i Madrid, Spanien), som ved dom af 15. februar 2023 frifandt INSS i det hele.

36 XXX har iværksat appel til prøvelse af denne dom ved Tribunal Superior de Justicia de Madrid (øverste regionale domstol i Madrid, Spanien), som er den forelæggende ret i sag C-626/23, idet han har gjort gældende, at den forskelsbehandling af mænd og kvinder, der fulgte af artikel 60 i den tidligere sociale sikringslov, fortsat består i artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov for så vidt angår tildelingen af det omhandlede pensionstillæg, idet kravet om en »afbrydelse af den erhvervsmæssige karriere« kun gælder for mænd, hvilket er i strid med direktiv 79/7.

37 Den forelæggende ret er således af den opfattelse, at det er nødvendigt at afgøre, om artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov er forenelig med dette direktiv og med chartrets artikel 20, 21, 23 og artikel 34, stk. 1.

38 Denne retsinstans har i denne henseende anført, at artikel 60 i den tidligere sociale sikringslov er blevet ændret for at tage hensyn til den lære, der kan udledes af dom af 12. december 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) (C-450/18, EU:C:2019:1075). Tildelingen af det pensionstillæg, som er fastsat i artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov, og som ikke længere betegnes som et »moderskabstillæg til de bidragsbaserede pensioner i den sociale sikringsordning«, men som et »tillæg til de bidragsbaserede pensioner med henblik på at mindske kønsbestemte forskelle«, er betinget af, at der findes et eller flere børn, og størrelsen af dette tillæg varierer i forhold til antallet af børn.

39 I øvrigt er det blevet bestemt i den ændrede sociale sikringslov, at det omhandlede pensionstillæg ikke længere vil blive tildelt, når den procentdel, der svarer til forskellen mellem gennemsnitsbeløbet for de bidragsbaserede alderspensioner, som mænd og kvinder har erhvervet i løbet af et år, ikke længere overstiger 5%.

40 Til forskel fra kvinder, der oppebærer alderspension, og som har fået et eller flere børn, og som derved automatisk har ret til det pensionstillæg, der er fastsat i artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov, kan mænd imidlertid kun gøre krav på dette tillæg, hvis visse supplerende betingelser er opfyldt, nemlig enten at de oppebærer enkepension som følge af den anden forælders død, og at et af børnene tildeles børnepension, eller at deres erhvervsmæssige karriere og dermed den periode, hvor de har indbetalt bidrag til den sociale sikringsordning, lider skade.

41 Hvad angår sådanne foranstaltninger, der indfører en forskelsbehandling på grundlag af køn, er det ifølge den forelæggende ret ikke tilstrækkeligt til at begrunde disse foranstaltninger at angive, at de har til formål at genoprette den materielle ligestilling mellem kvinder og mænd, men det skal desuden godtgøres, at det indgreb i den formelle ret til ligebehandling, som foranstaltningerne indebærer, står i rimeligt forhold til det forfulgte formål.

42 I det foreliggende tilfælde fremgår det af bemærkningerne til kongeligt lovdekret nr. 3/2021, at begrundelsen for den forskelsbehandling, der sker med artikel 60 i den ændrede sociale sikringslov, ligger i formålet om at mindske den eksisterende kønsbestemte forskel med hensyn til social sikring, som er en afspejling af kvindernes situation på arbejdsmarkedet, der følger af, at de historisk set har haft en hovedrolle i børneopdragelsen. Denne artikel 60 indfører således en foranstaltning om positiv særbehandling af kvinder, som mænd ikke desto mindre har adgang til, forudsat at de befinder sig i en sammenlignelig situation.

43 Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt denne begrundelse er tilstrækkelig. Betingelserne for tildeling af det omhandlede pensionstillæg forhindrer nemlig ikke blot reelt størstedelen af mænd i at få adgang til dette tillæg, men disse betingelser er heller ikke til hinder for, at tillægget også tildeles kvinder, hvis erhvervsmæssige karriere ikke er blevet påvirket af opdragelsen af deres børn. Eftersom størrelsen af det omhandlede pensionstillæg udgør en procentdel af alderspensionens størrelse, kommer dette tillæg desuden i højere grad de personer til gode, der har høje alderspensioner, selv om disse personer ifølge den forelæggende ret sandsynligvis er dem, der er mindst udsat for at lide skade i deres erhvervsmæssige karriere på grund af opdragelsen af deres børn, idet de bl.a. har de økonomiske midler til at ansætte tredjepersoner til dette.

44 Endelig har den forelæggende ret fremhævet, at den ændrede sociale sikringslov nu bestemmer, at når begge forældre har ret til det omhandlede pensionstillæg, suppleres kun den laveste af de to forældres alderspension med dette tillæg. Selv om den konkrete sag alene omhandler faderens ret til det nævnte tillæg, opstår det spørgsmål ikke desto mindre i denne forbindelse, om det ikke ville have været tilstrækkeligt kun at yde pensionstillægget til den forælder, der oppebærer den laveste alderspension, uanset forælderens køn, for at opfylde det formål om at mindske kønsbestemte forskelle i henseende til alderspensioner, som forfølges med den ændrede sociale sikringslov, og for at sikre foreneligheden af denne lovs artikel 60 med chartrets artikel 23 eller eventuelt med artikel 7, stk. 1, litra b), i direktiv 79/7.

45 På denne baggrund har Tribunal Superior de Justicia de Madrid (øverste regionale domstol i Madrid) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen det følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal [direktiv 79/7] samt [chartrets] artikel 20, 21 og 23 og artikel 34, stk. 1, [...] fortolkes således, at de er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, hvorefter modtagere af en bidragsbaseret alderspension, som har fået biologiske børn eller adoptivbørn, har ret til at modtage et pensionstillæg, men som automatisk tildeles kvinder, mens der for mænds vedkommende stilles krav om, at de enten skal være tildelt en enkemandspension som følge af den anden forælders død, og at et af børnene skal være tildelt en børnepension, eller at deres erhvervskarriere er blevet afbrudt eller negativt påvirket (på de i loven fastsatte og ovenfor beskrevne betingelser) som følge af barnets fødsel eller adoption?«

46 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 13. december 2023 er sagerne C-623/23 og C-626/23 blevet forenet med henblik på retsforhandlingernes skriftlige og mundtlige del samt dommen.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål i sag C-623/23 og det eneste spørgsmål i sag C-626/23

47 Indledningsvis skal det fastslås, at den forelæggende ret i sag C-626/23 med sit spørgsmål har anmodet om en fortolkning ikke blot af direktiv 79/7, men ligeledes af chartrets artikel 20, 21 og 23 og artikel 34, stk. 1.

48 Hvad angår chartrets artikel 20 og 21 fastsætter den første af disse bestemmelser princippet om, at alle mennnesker er lige for loven, og den anden forbuddet mod enhver forskelsbehandling på grund af bl.a. køn. Desuden vedrører chartrets artikel 34, stk. 1, bl.a. Den Europæiske Unions anerkendelse af og respekt for retten til adgang til sociale sikringsydelser.

49 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at direktiv 79/7 konkretiserer princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring, således at medlemsstaterne skal handle i overensstemmelse med dette direktiv, når de vedtager foranstaltninger, som falder ind under dettes anvendelsesområde. Det følger heraf, at den forelæggende rets spørgsmål i sag C-626/23 skal undersøges ud fra dette direktiv og ikke ud fra de nævnte bestemmelser i chartret (jf. i denne retning dom af 24.9.2020, YS (Arbejdsmarkedspension for ledende personale), C-223/19, EU:C:2020:753, præmis 83 og 84, og af 2.9.2021, INPS (Fødselsydelse og moderskabsydelse for indehavere af en kombineret tilladelse), C-350/20, EU:C:2021:659, præmis 46 og 47).

50 Under disse omstændigheder må det lægges til grund, at de forelæggende retter med det første spørgsmål i sag C-623/23 og med det eneste spørgsmål i sag C-626/23, som skal behandles samlet, nærmere bestemt ønsker oplyst, om direktiv 79/7, og navnlig dettes artikel 4 og artikel 7, stk. 1, litra b), sammenholdt med chartrets artikel 23, skal fortolkes således, at det er til hinder for en national lovgivning, hvorefter der – med henblik på at mindske de kønsbestemte forskelle med hensyn til sociale sikringsydelser, som skyldes børneopdragelse – ydes et pensionstillæg til kvinder, som oppebærer en bidragsbaseret alderspension og har fået et eller flere børn, hvorimod ydelsen af dette tillæg til mænd, der befinder sig i samme situation, er undergivet en række supplerende betingelser om, at deres erhvervsmæssige karriere skal være blevet afbrudt eller berørt i anledning af deres børns fødsel eller adoption.

51 Ifølge artikel 3, stk. 1, litra a), i direktiv 79/7 finder dette direktiv anvendelse på lovbestemte ordninger, der sikrer beskyttelse mod bl.a. alderdom. I henhold til artikel 4, stk. 1, tredje led, i direktiv 79/7 indebærer princippet om ligebehandling desuden, at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, under henvisning særlig til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, især for så vidt angår beregningen af ydelserne.

52 Som bemærket af de forelæggende retter har Domstolen allerede i præmis 39, 41, 66 og 67 i dom af 12. december 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) (C-450/18, EU:C:2019:1075), i det væsentlige fastslået, at direktiv 79/7 skal fortolkes således, at dette direktiv er til hinder for en national lovgivning, hvorefter kvinder, der har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, og som modtager bidragsbaseret pension – bl.a. ved varig uarbejdsdygtighed – i henhold til en national social sikringsordning, har ret til et pensionstillæg, mens mænd, der befinder sig i samme situation, ikke har ret til et sådant pensionstillæg, idet en sådan lovgivning udgør en direkte forskelsbehandling på grundlag af køn som omhandlet i direktivets artikel 4, stk. 1, tredje led.

53 I det foreliggende tilfælde fremgår det af de forelæggende retters forklaringer, at den nationale lovgivning, der førte til denne dom, dvs. den lovgivning, der fulgte af artikel 60, stk. 1, i den tidligere sociale sikringslov, bl.a. er blevet ændret således, at det nu ikke længere kun er kvinder, men også mænd, der har ret til et sådant pensionstillæg, forudsat at disse sidstnævnte opfylder en række supplerende betingelser om, at deres erhvervsmæssige karriere skal være blevet afbrudt eller berørt i anledning af deres børns fødsel eller adoption, og navnlig for så vidt angår tvisterne i hovedsagerne betingelsen om, at de ikke har betalt bidrag i mere end 120 dage mellem de 9 måneder forud for deres børns fødsel og de 3 år efter denne fødsel.

54 Som INSS og den spanske regering har præciseret, er den ændrede sociale sikringslov – således som det fremgår af bemærkningerne til denne lov – støttet på den formodning, at børneopdragelsen som udgangspunkt varetages af kvinder på bekostning af deres erhvervsmæssige karriere, idet denne formodning hviler på den erfaringsmæssige konstatering, at mødrenes opdragelse af deres børn på afgørende vis påvirker deres erhvervsmæssige karriere. En sådan formodning kan kun afkræftes, hvis det påvises, at de for mænd gældende betingelser, der er fastsat i artikel 60, stk. 1, i den ændrede sociale sikringslov, er opfyldt, idet opfyldelsen af disse betingelser følgelig gør det muligt at lægge til grund, at det reelt er manden, der har stået for børneopdragelsen.

55 I første omgang skal det i denne henseende for det første – i lighed med hvad de forelæggende retter og Europa-Kommissionen har anført – fastslås, at ændringerne i den tidligere sociale sikringslov ikke har bragt den mindre gunstige behandling af mænd i forhold til kvinder til ophør.

56 Det er nemlig kun mænd, der for at have ret til det omhandlede pensionstillæg skal opfylde de supplerende betingelser, der er nævnt i nærværende doms præmis 53. Statussen som forælder er således ikke tilstrækkelig til, at mænd, der oppebærer en alderspension, kan få tildelt et sådant tillæg, mens dette er tilstrækkeligt for kvinder med samme status.

57 For det andet skal det efterprøves, om den forskelsbehandling af mænd og kvinder, der er indført ved den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning, vedrører kategorier af personer, der befinder sig i sammenlignelige situationer, i overensstemmelse med de betragtninger, der er anført i præmis 42-45 i dom af 12. december 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) (C-450/18, EU:C:2019:1075).

58 Situationernes sammenlignelige karakter skal ikke vurderes generelt og abstrakt, men specifikt og konkret på grundlag af alle de omstændigheder, som kendetegner dem, navnlig i lyset af indholdet af og formålet med den nationale lovgivning, der indfører en forskellig behandling, samt i givet fald de principper, der gælder inden for det område, som den nationale lovgivning henhører under, og de formål, der forfølges på det pågældende område (dom af 12.12.2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) C-450/18, EU:C:2019:1075, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).

59 I det foreliggende tilfælde fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, og af selve ordlyden af denne lovgivning, at denne har til formål at mindske den eksisterende kønsbestemte forskel med hensyn til social sikring ved at kompensere for det økonomiske tab, som mødre lider i deres erhvervskarriere som følge af deres centrale rolle i opdragelsen af deres børn, hvilket tab bl.a. kommer til udtryk i betalingen af lavere bidrag til den sociale sikringsordning og dermed i tildelingen af reducerede sociale sikringsydelser.

60 Domstolen har imidlertid allerede fastslået, at det i forhold til et sådant formål ikke kan udelukkes, at de kvindelige og mandlige arbejdstagere, der har varetaget opdragelsen af deres børn, befinder sig i en sammenlignelig situation, for så vidt som de begge på grund af deres involvering i opdragelsen af deres børn kan blive udsat for de samme karrieremæssige ulemper, hvilken vurdering ikke drages i tvivl af den omstændighed, som INSS og den spanske regering har fremhævet, at de opgaver, der er forbundet med børneopdragelsen, i praksis hovedsageligt varetages af kvinderne (jf. i denne retning dom af 12.12.2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) C-450/18, EU:C:2019:1075, præmis 50-52).

61 Det følger heraf, at en national lovgivning som artikel 60, stk. 1, i den ændrede sociale sikringslov indfører en mindre gunstig behandling af mænd i forhold til kvinder, selv om disse personer kan befinde sig i sammenlignelige situationer.

62 En sådan lovgivning udgør således en direkte forskelsbehandling på grundlag af køn som omhandlet i artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7.

63 I anden omgang skal det bemærkes, at ifølge Domstolens praksis er en undtagelse fra det forbud, der er fastsat i artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7, mod enhver form for direkte forskelsbehandling på grund af køn kun mulig i de tilfælde, der er udtømmende opregnet i direktivets bestemmelser (jf. i denne retning dom af 12.12.2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) C-450/18, EU:C:2019:1075, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).

64 Hvad i denne henseende for det første angår artikel 4, stk. 2, i direktiv 79/7, hvorefter princippet om ligebehandling ikke er til hinder for bestemmelser om beskyttelse af kvinder i forbindelse med moderskab, må det – således som den forelæggende ret ligeledes har påpeget i sag C-623/23 – fastslås, at artikel 60, stk. 1, i den ændrede sociale sikringslov ikke indeholder noget element, der viser en forbindelse mellem tildeling af det omhandlede pensionstillæg og afholdelsen af barselsorlov, eller de karrieremæssige ulemper i forbindelse med fraværet fra arbejdet, som en kvinde kan være udsat for i den periode, der følger efter en fødsel (jf. i denne retning dom af 12.12.2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) C-450/18, EU:C:2019:1075, præmis 57).

65 Som Kommissionen har anført, bekræftes en sådan konstatering i øvrigt af selve den omstændighed, at det omhandlede pensionstillæg nu, med forbehold af de supplerende betingelser, der er nævnt i nærværende doms præmis 53, ligeledes kan tildeles mænd.

66 Følgelig er et pensionstillæg som det i hovedsagerne omhandlede ikke omfattet af anvendelsesområdet for den undtagelse fra forbuddet mod forskelsbehandling, der er fastsat i artikel 4, stk. 2, i direktiv 79/7.

67 For det andet er dette direktiv i henhold til dets artikel 7, stk. 1, litra b), ikke til hinder for, at medlemsstaterne kan undtage fordele med hensyn til aldersforsikring til personer, som har opdraget børn, og erhvervelse af ret til ydelser efter perioder, hvor beskæftigelsen har været afbrudt som følge af børneopdragelse, fra direktivets anvendelsesområde.

68 I denne henseende er det imidlertid tilstrækkeligt at bemærke, at selv om det er rigtigt, at artikel 60, stk. 1, litra b), nr. 1) og 2), i den ændrede sociale sikringslov pålægger mænd en række betingelser, der bl.a. tilsigter at begrænse tildelingen af det omhandlede pensionstillæg til alene de mandlige arbejdstagere, hvis erhvervsmæssige karriere er blevet afbrudt eller påvirket i forbindelse med deres børns fødsel eller adoption, fremgår det af de forelæggende retters præciseringer, at

denne bestemmelse for så vidt angår kvinder fortsat ikke gør en sådan tildeling betinget af børneopdragelse eller af, at deres erhvervsmæssige karriere i perioder er blevet afbrudt som følge af opdragelse af deres børn (jf. i denne retning dom af 12.12.2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) C-450/18, EU:C:2019:1075, præmis 62).

69 Følgelig kan artikel 7, stk. 1, litra b), i direktiv 79/7 ikke anvendes på et sådant pensionstillæg.

70 I tredje omgang skal det undersøges, om den forskelsbehandling, der er nævnt i nærværende doms præmis 62, og som følger af artikel 60, stk. 1, i den ændrede sociale sikringslov, kan begrundes i henhold til chartrets artikel 23.

71 Denne artikel 23 bestemmer i stk. 2, at princippet om ligestilling ikke er til hinder for opretholdelse eller vedtagelse af foranstaltninger, der giver det underrepræsenterede køn specifikke fordele. Det skal i denne henseende præciseres, at denne bestemmelse »i en kortere formulering« gengiver artikel 157, stk. 4, TEUF, men ikke »ændrer« denne bestemmelse, således som det fremgår af forklaringerne til chartret om grundlæggende rettigheder (EUT 2007, C 303, s. 17).

72 Det følger af denne artikel 157, stk. 4, TEUF, at for at sikre fuld ligestilling mellem mænd og kvinder i praksis på arbejdsmarkedet er princippet om ligebehandling ikke til hinder for, at de enkelte medlemsstater opretholder eller vedtager foranstaltninger, der tager sigte på at indføre specifikke fordele, der har til formål at gøre det lettere for det underrepræsenterede køn at udøve en erhvervsaktivitet eller at forebygge eller opveje ulemper i den erhvervsmæssige karriere.

73 INSS har i denne forbindelse gjort gældende, at artikel 60, stk. 1, i den ændrede sociale sikringslov er omfattet af den nævnte bestemmelse, fordi den skal anses for at udgøre en foranstaltning om positiv særbehandling, der indgår i forfølgelsen af det formål, hvis betydning er anerkendt på EU-plan, om at udligne de kønsbestemte forskelle i alderspension, som følger af, at kvinder historisk set har haft en hovedrolle i børneopdragelsen. INSS har tilføjet, at det omhandlede pensionstillæg indgår i en helhed af foranstaltninger, som Kongeriget Spanien har vedtaget, og som bl.a. vedrører en række ordninger, der har til formål at fremme forældrenes fælles ansvar for foreningen af familie- og arbejdsliv og dermed at opfylde de formål, der er fastsat i artikel 157, stk. 4, TEUF. Artikel 60, stk. 1, i den ændrede sociale sikringslov gør det således muligt at supplere disse andre foranstaltninger ved at kompensere for de ulemper, som kvinder har lidt i deres erhvervsmæssige karriere som følge af opdragelsen af deres børn, og som i slutningen af karrieren indvirker på deres alderspension.

74 Der skal i denne forbindelse erindres om, at Domstolen i præmis 65 i dom af 12. december 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pensionstillæg til mødre) (C-450/18, EU:C:2019:1075), i det væsentlige fastslog, at artikel 157, stk. 4, TEUF ikke kan anvendes på en national lovgivning som artikel 60, stk. 1, i den tidligere sociale sikringslov, der begrænser sig til at yde kvinder et pensionstillæg på tidspunktet for tildelingen af en pension uden at afhjælpe de problemer, som de kan møde i løbet af deres erhvervsmæssige karriere, idet et sådant pensionstillæg ikke forekommer at være egnet til at kunne kompensere for de ulemper, som kvinder er udsat for, ved at støtte dem i denne karriere og således sikre fuld ligestilling mellem mænd og kvinder i praksis på arbejdsmarkedet.

75 De betragtninger, der er anført i den foregående præmis, gælder ligeledes for artikel 60, stk. 1, i den ændrede sociale sikringslov. Den omstændighed, at denne bestemmelse, for så vidt som dette godtgøres, supplerer andre ordninger, der for deres del har til formål at opfylde de formål, der er fastsat i artikel 157, stk. 4, TEUF, kan i denne henseende ikke i sig selv påvirke en sådan konklusion.

76 Det må derfor fastslås, at en national lovgivning som den i hovedsagerne omhandlede ikke kan begrundes i medfør af chartrets artikel 23.

77 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål i sag C-623/23 og det eneste spørgsmål i sag C-626/23 besvares med, at direktiv 79/7, og navnlig dettes artikel 4 og artikel 7, stk. 1, litra b), sammenholdt med chartrets artikel 23, skal fortolkes således, at det er til hinder for en national lovgivning, hvorefter der – med henblik på at mindske de kønsbestemte forskelle med hensyn til sociale sikringsydelser, som skyldes børneopdragelse – ydes et pensionstillæg til kvinder, som oppebærer en bidragsbaseret alderspension og har fået et eller flere børn, hvorimod ydelsen af dette tillæg til mænd, der befinder sig i samme situation, er undergivet en række supplerende betingelser om, at deres erhvervsmæssige karriere skal være blevet afbrudt eller berørt i anledning af deres børns fødsel eller adoption.

Det andet spørgsmål i sag C-623/23

Formaliteten

78 INSS og den spanske regering har gjort gældende, at det andet spørgsmål i sag C-623/23, der vedrører den indvirkning, som tildelingen af det omhandlede pensionstillæg til faderen kan have på opretholdelsen af det tillæg, der allerede er tildelt moderen, ikke kan antages til realitetsbehandling, eftersom tvisten i hovedsagen ikke omhandler et eventuelt bortfald af dette tillæg til moderen til de pågældende børn.

79 Det skal hertil bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at det inden for rammerne af det samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, der er fastsat i artikel 267 TEUF, udelukkende tilkommer den nationale retsinstans, for hvilken tvisten er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af de konkrete omstændigheder i sagen at vurdere såvel, om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, som den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse herom (dom af 24.2.2022, TGSS (Hushjælpsansattes situation ved arbejdsløshed), C-389/20, EU:C:2022:120, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

80 Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål fremsat af en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 24.2.2022, TGSS (Hushjælpsansattes situation ved arbejdsløshed), C-389/20, EU:C:2022:120, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).

81 I det foreliggende tilfælde er det rigtigt, at spørgsmålet om bortfald af det pensionstillæg, der er tildelt moderen, ikke som sådan synes at være genstand for tvisten i hovedsagen. Imidlertid fremgår det af artikel 60, stk. 2, i den ændrede sociale sikringslov, at »[t]ildeling af tillægget til den anden forælder medfører bortfald af det tillæg, der allerede er blevet tildelt den første forælder«, idet denne forælder i så fald skal høres, »[i]nden der træffes afgørelse om tildeling af retten til den anden forælder«. Det fremgår i øvrigt af den forelæggende rets præciseringer, at moderen er blevet indkaldt til at give møde i tvisten i hovedsagen som intervenient.

82 Under disse omstændigheder kan det ikke udelukkes, at den forelæggende ret med henblik på at afgøre tvisten i hovedsagen under overholdelse af de gældende processuelle regler skal tage hensyn til muligheden for et sådant bortfald. Det fremgår derfor ikke klart, at spørgsmålet om, hvorvidt et sådant bortfald er foreneligt med EU-retten, ikke har nogen forbindelse med genstanden for tvisten i hovedsagen.

83 Den spanske regering er i øvrigt af den opfattelse, at direktiv 79/7 savner enhver forbindelse med genstanden for det andet spørgsmål i sag C-623/23, idet den forelæggende ret ikke har præciseret, hvilken af dette direktivs bestemmelser, der ville blive tilsidesat, hvis konstateringen af, at den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning er diskriminerende, medførte et bortfald af det omhandlede pensionstillæg, der er tildelt moderen.

84 Det er i denne henseende tilstrækkeligt at fastslå, at den forelæggende rets tvivl skyldes, at den er af den opfattelse, at et sådant bortfald kan fjerne enhver effektiv virkning fra den konstatering af, at denne nationale lovgivning er diskriminerende, som er foretaget ud fra direktiv 79/7. Det er således muligt at forstå den forbindelse, som den forelæggende ret har opstillet mellem ophævelsen af det omhandlede pensionstillæg, der er tildelt moderen, og de krav, der følger af dette direktiv.

85 Det følger heraf, at det andet spørgsmål i sag C-623/23 kan antages til realitetsbehandling.

Realiteten

86 Med sit andet spørgsmål i sag C-623/23 ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 79/7 skal fortolkes således, at det er til hinder for, at hvor der gives afslag på en ansøgning om pensionstillæg indgivet af en fader i henhold til en national lovgivning, der anses for at udgøre en direkte forskelsbehandling på grundlag af køn som omhandlet i dette direktiv, og hvor faderen følgelig skal tildeles dette tillæg på de betingelser, der gælder for mødre, medfører en sådan tildeling, at det pensionstillæg, der allerede er ydet moderen, bortfalder, når det pågældende tillæg ifølge denne lovgivning kun kan tildeles den af forældrene, der oppebærer den laveste alderspension, og når denne forælder er faderen.

87 Det skal hertil anføres, at det følger af fast retspraksis, at i tilfælde, hvor det konstateres, at der foreligger forskelsbehandling i strid med EU-retten, kan overholdelsen af ligebehandlingsprincippet, så længe der ikke er vedtaget foranstaltninger, som genindfører ligebehandlingen, kun sikres ved, at personer tilhørende den kategori, som forskelsbehandles, indrømmes de samme rettigheder som de personer, der tilhører den privilegerede kategori. I et sådant tilfælde har den nationale ret pligt til at tilsidesætte enhver national bestemmelse, der er diskriminerende, uden at den behøver at anmode om eller afvente, at bestemmelsen forinden ophæves af lovgiver, og den har pligt til at anvende de samme regler på den gruppe, der

forskelsbehandles, som de regler, der gælder for personerne i den anden kategori (dom af 14.9.2023, TGSS (Afslag på moderskabstillæg), C-113/22, EU:C:2023:665, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).

88 Selv om anvendelsen på faderen af den samme ordning om det omhandlede pensionstillæg som den, der finder anvendelse på moderen, i det foreliggende tilfælde medfører, at dette tillæg tildeles denne fader, og at det tillæg, der allerede er tildelt denne moder, samtidig bortfalder – fordi den nationale lovgivning for det første fastsætter, at dette tillæg kun kan tildeles en enkelt forælder, nemlig den, der oppebærer den laveste pension, og moderen for det andet oppebærer den højeste pension – kan dette bortfald ikke anses for at fjerne den effektive virkning fra konstateringen af, at den nationale lovgivning, hvorefter fædre fratages dette tillæg, er diskriminerende.

89 Et sådant bortfald er nemlig blot en konsekvens af, at der på faderen anvendes de samme betingelser som dem, der gælder for mødre for så vidt angår tildelingen af det omhandlede pensionstillæg.

90 Det samme gælder med hensyn til den situation, som den forelæggende ret har henvist til, hvor faderen oppebærer den højeste pension, og hvor dette tillæg af denne grund udelukkende tildeles moderen.

91 Det tilkommer den forelæggende ret at fortolke sin nationale ret og vurdere, om denne ret tillader, at det pensionstillæg, der allerede er tildelt moderen, opretholdes, når faderen kan gøre krav på det omhandlede pensionstillæg på de samme betingelser som dem, der gælder for mødre, idet det skal præciseres, at den forelæggende ret synes at være af den opfattelse, at betingelsen om, at dette tillæg alene tildeles den forælder, der oppebærer den laveste pension, ikke finder anvendelse, »når [nævnte] tillæg tildeles en fader, som ikke opfylder de betingelser, der er fastsat i en national regel, der indfører en forskelsbehandling på grundlag af køn«.

92 Såfremt den forelæggende ret konstaterer, at dens nationale ret tillader en sådan opretholdelse, er der intet i EU-retten, som kræver, at kategorien af personer, der allerede oppebærer et pensionstillæg som det i hovedsagen omhandlede, fratages dette, således som Kommissionen med rette har påpeget (jf. i denne retning dom af 22.6.2011, Landtová, C-399/09, EU:C:2011:415, præmis 53).

93 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål i sag C-623/23 besvares med, at direktiv 79/7 skal fortolkes således, at det ikke er til hinder for, at hvor der gives afslag på en ansøgning om pensionstillæg indgivet af en fader i henhold til en national lovgivning, der anses for at udgøre en direkte forskelsbehandling på grundlag af køn som omhandlet i dette direktiv, og hvor faderen følgelig skal tildeles dette tillæg på de betingelser, der gælder for mødre, medfører en sådan tildeling, at det pensionstillæg, der allerede er ydet moderen, bortfalder, når det pågældende tillæg ifølge denne lovgivning kun kan tildeles den af forældrene, der oppebærer den laveste alderspension, og når denne forælder er faderen.

Sagsomkostninger

94 Da sagens behandling i forhold til hovedsagernes parter udgør et led i de sager, der verserer for de forelæggende retter, tilkommer det disse at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tiende Afdeling) for ret:

1) **Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring, og navnlig dettes artikel 4 og artikel 7, stk. 1, litra b), sammenholdt med artikel 23 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,**

   skal fortolkes således, at

   det er til hinder for en national lovgivning, hvorefter der – med henblik på at mindske de kønsbestemte forskelle med hensyn til sociale sikringsydelser, som skyldes børneopdragelse – ydes et pensionstillæg til kvinder, som oppebærer en bidragsbaseret alderspension og har fået et eller flere børn, hvorimod ydelsen af dette tillæg til mænd, der befinder sig i samme situation, er undergivet en række supplerende betingelser om, at deres erhvervsmæssige karriere skal være blevet afbrudt eller berørt i anledning af deres børns fødsel eller adoption.

2) **Direktiv 79/7**

   skal fortolkes således, at

   det ikke er til hinder for, at hvor der gives afslag på en ansøgning om pensionstillæg indgivet af en fader i henhold til en national lovgivning, der anses for at udgøre en direkte forskelsbehandling på grundlag af køn som omhandlet i dette direktiv, og hvor faderen følgelig skal tildeles dette tillæg på de betingelser, der gælder for mødre, medfører en sådan tildeling, at det pensionstillæg, der allerede er ydet moderen, bortfalder, når det pågældende tillæg ifølge denne lovgivning kun kan tildeles den af forældrene, der oppebærer den laveste alderspension, og når denne forælder er faderen.

Underskrifter